

*Makalenin Türü: Röportaj / Report

*Geliş Tarihi / First Received: 08.12.2021

*Kabul Tarihi / Accepted: 18.03.2022

*Atıf Bilgisi: Cin, H. (2022). “Kitabın Ortasından Konuşalım”. Hars Akademi, 5 (1), 220-230.

*Citation: Par, Cin, H. (2022). “Let’s Talk In The Middle Of The Book”. Hars Akademi, 5 (1), 220-230.

KİTABIN ORTASINDAN KONUŞALIM

*Halil CİN**

Hars Akademi dergisinde klasikleşen söyleşi serisine paralel olarak Yeni Türk edebiyatı alanının önemli hocaları ve araştırmacıları ile söyleşi serisine “Kitabın Ortasından Konuşalım” adıyla başlıyoruz. İlk konuğumuz Prof. Dr. Rahim Tarım hocamız. Hocamıza teşekkür ederiz.

- 1. Türk edebiyatında bazı yazar ve şairler ile bazı araştırmacıların özdeşleştiğini görüyoruz. Örneğin; Ali Şir Nevâyî ile Vahit Türk, Ahmet Haşim ile İnci Enginün vs. Mehmed Rauf denildiğinde de ilk akla gelen isim siz oluyorsunuz. Doktora teziniz olan bu çalışma, 1993 yılında İş Bankası'nun “Edebiyat Araştırmaları Dalı”nda ödüle layık görüldü. Sizce Mehmed Rauf günümüzde yeterince okunup, tanınıyor mu? Onun edebiyatımızdaki yeri nedir?***

Doçentliğe yönelik *Kültür, Dil Kimlik: Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası* ile profesörlüğe yönelik olarak hazırladığım *Çocukluk ve Şiir –Zamanın ve Mekânın Ötesi-* başlıklı müstakil iki kitabım ile *Mehmet Rauf'un Anıları* adlı çalışmalarım da var. Aslında YÖK doçentliğe ve profesörlüğe yönelik kitap çalışmasını zorunlu kılmıyor ama yöneticilerin karşısına kadro talebiyle alını açık çıkabilmek için hazırlanmış olduğunu da belirtmek isterim. Bunların dışında Mehmet Rauf'tan *Siyah İnciler, Üç Hikâye, Mehmet Rauf'tan Seçme Hikâyeler, Halit Ziya Uşaklıgil'in Bir Acı Hikâye, Ercüment Ekrem Talu'nun Gün Batarken* ile *Kan ve İman* adlı romanları gibi yayına hazırladığım kitapları da sayabilirim.

Eskiler doktora tezine önem verilmesini, titiz çalışılmasını tavsiye ederken “yıllar boyu doktora tezinle anılacaksın!” diye uyarırlardı. Gerçekten de Avrupa’da da bu böyledir. Kişi isterse profesör olsun, imzasını Dr. olarak atar. Biz ise Doğu toplumuzuz. Unvan

* Bilim Uzmanı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Manisa. Hilcin@hotmail.com / ORCID: 0000-0002-07739-6483.

karşımızdaki kişileri etkileme aracı bir anlamda. Bu da 21. yüzyılda bile toplum olarak bilgiye verdiğimiz değeri gösterir. Yani 'doğru' unvanı olmayan biri tarafından söylense de 'doğru'dur. 'Yanlış' ise unvanı olan biri tarafından söylense de 'yanlış'tır. Kısacası bilimsel olarak söylenene bakılmalıdır, unvanlar yanıltıcı olabilir.

Adımın sadece Mehmet Rauf ile birlikte anılmasının bir nedeni de dahili bedhahlarımdır. Akademi her türlü Bizans oyununun oynandığı yerdir ve her zaman sağlam basmak gerekir. Benim için "Mehmet Rauf'tan başka çalışması yok" diyenlerin aleyhte propagandalarının da rolü var. Çok şükür artık yazdıklarımızı herkesin görebileceği *Academia* gibi platformlar var, oralarda da bunları yayımlıyoruz. Yayımlıyoruz da ben akademisyenlerin birbirlerini bile okuduklarından kuşkuluyum. Çünkü herkes tez elden unvan kapma ve tanınma/şöhret peşinde.

Öte yandan, çevrimiçi konuşmalarda da dile getirdiğim gibi Türkoloji alanında uzmanlaşma dönemine geçmemiz gerekiyor. Yani edebiyat bilgi ve teorileri, edebiyat tarihi, bibliyografya dışında artık ilgili alanda uzmanlaşmış elemanlar yetiştirmemiz gerekiyor. Köprülü zamanındaki gibi her şeyden biraz da olsa bilme dönemi gerilerde kaldı.

Mehmet Rauf, bugün benim tarafımdan bile tam anlamıyla bilinmiyor. Çünkü Mehmet Rauf hakkındaki bütün bilgiler edebiyat tarihlerinde birbirinden aktarma bilgiler. Örneğin, edebiyat tarihlerinde –onlara güvenerek geçmişte ben de aynı hataya düşmüştüm- Mehmet Rauf'un *Eylül* romanının Paul Bourget'nin *Bir Aşk Cinayeti* romanı arasında koşutluk olduğu söyleniyordu. Son araştırmalarım sonucunda Mehmet Rauf'un bu eserden etkilendiğini ancak bu etkinin sanıldığı gibi öyle büyük ölçüde olmadığını gördüm. Edebî yönden de *Eylül*'ün Bourget'in romanından daha üstün olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Ancak döneminde Mehmet Rauf'un Baudelaire ile kıyaslanmasına neden olan *Siyah İnciler* adlı eserindeki düzyazı şiirlerinin ise Baudelaire'le karşılaştırılmayacağını söylemeliyim.

Görüldüğü gibi Sezar'ın hakkını Sezar'a teslim edecek bu türden yorumlara ihtiyacı var bugünkü akademik dünyamızın. Bu tür yorumlar ise uzmanlaşmayı gerekli kılıyor. Uzmanlaşma ise, belirli bir konuda yoğunlaşma, sürekli etüt etme gibi zaman alan uzun bir süreci gerektiriyor.

2. ***Baudelaire’in “Sanat soyluysa şayet eleştiri kutsaldır” sözü aklıma geldi. Eleştiri denildiğinde zihnimde Ali Birinci ile birlikte siz canlanıyorsunuz. Sizin zaman zaman bazı çalışmalar hakkında eleştirilerinizi görüyoruz. Daha somut olması açısından özellikle Yeni Türk edebiyatında şiir alanında yapılan –yazılan- çalışmalarda hem teorik hem de içerik anlamında nasıl olmalı? Gördüğünüz eksiklikler neler?***

Baudelaire’in bu sözünü çok sever ve ben de sık sık kullanırım. İster sanatçı olsun ister akademisyen, bu alanda kalem oynatan hiç kimse eleştiriden muaf değildir. Ancak eleştiriyi kişisel algılayanlarla, haklı bir eleştiri yaptığımızda: “Bu da hiçbir şeyi beğenmiyor!” diye kestirip atan akademisyenlerin olduğu bir ortamda sizin çırpınmalarınız hiçbir anlam taşımıyor. Herkes kendi ilişki ağlarını, arkadaşlıklarını, gruplarını korumak ve kollamak gibi bir yaklaşım içine giriveriyor. Oysa bilim, eleştiriler ve ‘yanlışlama’larla ilerler.

Estağfurullah... Ali Birinci ile aynı cümle içinde geçmem bile benim için büyük bir lütuf ama Hoca’nın alanında harcadığı emeği maalesef bende yok. Ben sadece kendi perspektifime giren ve yakalayabildiğim temel yanlışları sergiliyor ve eleştirmeye gayret ediyorum. Ama asıl sorun benim bulduğum veya yakalayabildiğim yanlışları gördüğü halde sesini çıkarmayan akademisyenler... Geçenlerde bir akademisyen, çevrimiçi bir toplantıda, birçok akademisyenin huzurunda, kuramları Temel fıkralarıyla anlatmak gibi bir projeleri olduğunu söyledi ve Einstein’ın İzafiyet Kuramı’nı bir Temel fıkrasıyla anlatmaya çalıştı. Benden başka itiraz eden olmadı. Acı olan, bu gülünesi proje, yakın zamanlarda bir kitabın yarısını kaplayacak bir hacimle yine bir akademisyenin (!) editörlüğünde yayımlandı ama kimsenin ‘gık’ı çıkmadı!

Bu bakımdan sadece şiir değil edebiyatın tüm alanlarında uyulması gereken birtakım kuralları uygulamak lazım. Önce logic yani mantık... Mantık olmadıktan sonra bilgi birikimi koskoca bir ‘hiç’tir. Gerçek bir akademisyen uzman olduğu konuda konuşur, diğerlerinde de uzmanlarına danışır ve öyle yazar yahut konuşur. Şimdi yukarıdaki örnekteki akademisyen acaba herhangi bir fen bilimciye bu projesinden söz etmiş midir? Sanmıyorum.

Edebiyat bilgileri ve teorileri, edebiyat tarihi, bibliyografya/ kitabiyat dışında bütün yazar ve şairleri dört yıl içinde öğretemeyeceğimize göre, derhal edebiyatın teknik konularına yönelmeli ve uygulamalı olarak onları öğretmeliyiz. Öğrenci bir edebî esere nasıl

yaklaşılacağını, nasıl değerlendirileceğini öğrenirse mezun olduktan yıllar sonra da yeni bir eseri değerlendirebilir. Aksi halde, "bizim zamanımızda o şair veya yazar henüz doğmamıştı yahut bize okulda onu göstermediler" mi diyecektir?

Değerlendirme tarafının aksi yönünde üretim var. Yani şair ve yazarlar... Yukarıda da söylediklerim bu kesim için de geçerli. Yayınevlerinin şiir kitabı basmadığı (basanların çoğu da para karşılığı bastığı) bir dönemde şiir üzerinden şöhrete ulaşmanın zor olduğunu göremiyorlar. Şair olmak yerine senaryo yazarlar amaçladıkları şöhrete daha çabuk ulaşırlar kanımca... Ama gel gör ki, cânım ülkemde üç kişiden biri "şair" ... *Şuara Tezkileri*'nde söylenildiği gibi bu alan da "düzd-i bi-müzd elinde kalmış olup fenn-i şiirin ırzı bozulmuştur". Yani edebî eser üretim alanında da çalma çırpma artarak devam ediyor.

3. *Şeyh Galip'i anarak başlayalım bu sorumuza: "Esrârını Mesnevi'den aldım/ Çaldımsa da velî mîrî malı çaldım" diyor. Gelişen teknoloji, geliştirilen sistemlere rağmen halen akademide intihaller devam ediyor. Sizce bu akademik etik ihlallerinin önüne nasıl geçilir?*

Şeyh Galip'in bu beytinde ileri sürdüğü düşünce 'gelenek' bağlamında değerlendirilmesi gereken bir söz. Tabii burada 'gelenek' denilince hemen tarihi bir olaya telmihte bulunmak anlaşılıyor. Gelenek bu değil. Şeyh Galip birebir almıyor, o tarihi malzemeyi değiştiriyor, dönüştürüyor kendince yorumluyor. Bugün ise böyle bir dönüştürme, değiştirme, yorum yok. Aynı şeyi birebir alıyor. Doğrusunu yapınca Eliot'un dediği gibi "geçmiş borçlu olmayan hiçbir yenilik yoktur".

Akademik hâli içler acısı. Gün geçmiyor ki medyada yahut sosyal medyada akademisyenler hakkında bir intihal haberi çıkmasın. Akademik en üst kurumu olan YÖK ve onun bu konuyla ilgili yetkili mercileri maalesef görmüyor, gördüklerine de ses çıkaramıyorlar. Çünkü atamayla geline bu makamlar özgür değil, üzerlerindeki siyasi baskı çok belirgin. Daha acısı, kendi emeği çalınan akademisyenlerin (!) sesini çıkarmayıp durumu kabullenmesi. Bu da yanlışın normalleşmesini sağladığı gibi benim gibi itiraz edenleri yaramaz çocuk durumuna sokuyor. Böyle olunca, okullar bazında satın alınan intihal programları ve genç akademisyen adaylarına uygulanan bu tür girişimler ise göstermelik kalıyor.

Her şeyden önce tüm akademisyenleri 'akademisyen' ve 'aydın' kelimeleri üzerinde etraflıca araştırmaya ve kafa yormaya davet ediyorum. Çünkü gerçek bir akademisyen aynı zamanda aydındır. Bu nedenle sadece kendi bölümünde, kendi okulunda değil diğer bütün okullarda kendi alanında yapılan intihallere karşı tavır alıp ekme yediği alana sahip çıkmayı bilmelidir. Dolayısıyla önce 'etik' yani 'ahlâk'. Başkalarına çeşitli sınav ve jürilerde "kader tayin eden", kendilerine akademisyen sıfatını yakıştıran herkes aynada kendine bakmalı ve gereğini yapmalıdır. Gereği bellidir: Ya seslerini çıkarmalı topluca bu hırsızlığa/ intihale karşı durmalı ya da derhal emekliliklerini istemelidirler.

4. Ömer Seyfettin Üzerine kitabınızda dört yazınız bulunuyor. Ömer Seyfettin başta olmak üzere Tevfik Fikret, Ahmet Mithat Efendi, A. Hamdi Tanpınar gibi yazar ve şairler üzerine hemen hemen her sene bir kitap ya da çalışma yapılıyor. Sizin bu çalışmanızı okumayanlar için söylemek gerekirse Ömer Seyfettin'i farklı açılardan ele alıyorsunuz. Burada Yeni Türk edebiyatının temel problemlerinden biri olan bazı yazarların tekrar tekrar işlenmesi meselesine bakış açınız nedir?

Ömer Seyfettin Üzerine adlı kitabım, ölümünün 100. yılı münasebetiyle yazar hakkında çıkacak kitaplar için istenmiş üç yazı ve sunduğum bir bildiri metninden oluşuyor. Bu kitaptaki yazıları yazarken Ömer Seyfettin ile ilgili yazıların hemen hemen tamamını taradım. Ama günümüzde çıkan her kitap ve bu kitaplarda çıkan yazılar için bunu söylemek mümkün değil. Elbette sizin de yukarıda zikrettiğiniz isimler gibi kültürel değerlerimiz her vesile ile gündeme getirilmelidir. Ama son yıllarda çıkan kitaplara bakıldığında edebiyatımız "ihtifâl" ve "yaşgünü" kitaplarıyla doldu. Hadi buna da bir şey demeyelim; lakin çıkan kitaplardaki yazılar ne derece özgün, bunu tartacak editöryal birikim nerede? Bilindik şeyler tekrar edilip duruyor. Hatta yukarıda da yakındığımız gibi ölmüş ve telif hakkı dolmuş yazarların eserleri yayınevleri tarafından talan ve para düşkün akademisyenler (!) tarafından yüzlerce hata ile yayımlanıp mundar edilirken etik, etik diyen akademisyenlerden (!) "çıt" çıkmıyor. Örneğin, Sadettin Nüzhet Ergun'un *Cenap Şahabettin* adlı eserini görmeyen genç akademisyen fark edene kadar "Atı alan Üsküdar'ı geç"iyor. Bu isimler hakkında yeni çalışma yapılamaz mı? Elbette yapılır. Kaynaklarında bu alanda yapılmış çalışmalarını görmemiz de yetmez; bu bilgileri nasıl kullandığını da noktalama işaretlerini doğru kullanarak göstermek lazım. Bu noktada da hangi cümle kime ait olduğu belli olmayan ve kötü niyetli kişilerin ısrarla tercih ettiği APA sistemi devreye giriyor. APA'da tırnak kullanmamak diye bir şey yok ama art

niyetliler sanki APA'nın kuralıymış gibi kötüye kullanıyor. Yazımda Chicago'ya göre daha pratik olan APA'nın uygulandığı yabancı ülkelere baktığımızda intihale en ağır cezaların verildiğini görürsünüz. Sonuç itibarıyla, bizim gibi kimin eli kimin cebinde diyebileceğimiz ülkelerde derhal eski yazım sistemini zorunlu kılmalıdır.

5. Akademide yaptırılan tezler üzerinde durmak istiyorum. Benim de tez hocam olan Halil Hadi Bulut'un yaptırdığı tezlere baktığımda Tanpınar'ın ifadesiyle “seyyal” davrandığını görüyorum. Aynısını sizin yaptırdığınız çalışmalarda görüyoruz. Şiir, tiyatro, biyografi vb. gibi konularda tezler yaptırdığınızı görüyoruz. Sizce öğrencilere verilen tezlerin içeriği, kapsamı neler olmalı?

Türkiye'yi bilmiyorum ama bölümümden ilk kez bir karikatür dergisiyle ilgili çalışmayı yaptıran kişi benim. Bunu ortaya attığımda bölüm ve ana bilim dalı başkanımız çok şaşırmıştı ve onu ikna etmem biraz zaman almıştı. Aslında yüksek lisans ve doktora tezlerinde ağırlıklı olarak eski harfli kitap ve süreli yayınlara ilişkin konulara öncelik verilmeli. Çünkü meslek hayatımda tesadüf ettiğim noktalardan biri de bazı konuların daha önce de tartışılmış ve kullanılmış olduğudur. İlk karşılaştığı bir sorunsalı ya da malzemeyi ilk kez orada karşılaştığı gibi, bir yeni buluş gibi sunan çalışmalar görüyoruz. Bunun önüne geçmek için öncelikle eski harfli kaynaklara dayalı çalışmalar yaptırılmalıdır. Ancak bazen belirli konularda farklı özelliklere sahip bir öğrenciyle karşılaşırsanız ona bu özel yeteneğini edebiyat biliminin hizmetine sunacak spesifik bir konu da verebilirsiniz. Tezler asgari aşağıdaki özellikleri taşımalıdır:

a) Öncelikle tez konusu üzerinde etraflı bir araştırma yapılmalıdır. Yapılmış bir tez üzerine tez yapmak iddialıdır. Bu durumda niçin o tez varken bunun yapıldığını, farklı olarak ortaya ne/lerin konulduğunu tek tek açıklamak ve tezin sonunda da ispatlamak gerekir.

b) Çalışmanın kapsamını belirtecek “anahtar kelimeler/key words” sağlam olmalıdır. Her kelime ve isim anahtar kelime olamaz. Anahtar kelimeler genellikle kavramlardan oluşur. Tezinizin tanınmasını ve bilinmesini istiyorsanız, yapılması gereken ilk iş bunu farklı disiplinlerden okuyanların olabileceğini düşünüp onlara tezinizi okutacak doğru anahtar kelimeleri bulmalısınız. Anahtar kelimeler için söylediklerimiz sadece tezler ve kitaplar için değil, makaleler için de geçerlidir.

c) Söz konusu çalışma bir yazarın eserleri üzerine ise “Eserlerin Dıştan İncelemesi” mutlaka yapılmalıdır. Yani, “kaç eser söz konusudur; bunlar kaç kez hangi yayınevlerinden çıkmıştır, bu basımlar arasında ekleme, çıkarma, sadeleştirme gibi biçim ve biçeme/üsluba ilişkin değişiklikler var mıdır?” türünde sorulara cevap bulunmadan eserlerin yorumuna geçilmemelidir.

d) Ön Söz ile Giriş bölümlerinde neler söylenilmesi gerektiğine büyük özen göstermeli, tez boyunca mecbur kalınmadıkça tekrara düşmemek gerekir.

e) Dipnotlarda da yeni bir anlayışa gitmeli ve eskiden uygulanan dipnotu ve bibliyografya esaslarına dönülmelidir. Dipnotlarda okuyucuyu önceki sayfalara göndermek zorunda bırakmadan her sayfada kaynaklar gösterilmeli ve araya farklı, başka bir kaynak girmediği sürece adı geçen yer (agy), adı geçen eser (age) gibi kısaltmalardan uzak durmalıdır.

f) Bölümlerin her biri kendi içinde bütünlük göstermelidir. Yani tezin bir bölümü bile yalnız başına bir şey anlatmalıdır. Örneğin sanatçının hayatıyla, edebî kişiliğini kesinlikle birbirinden ayırmalıdır. Zorunlu kesişmelerde de üşenmeden ve tekrara düşme korkusuna kapılmadan yeniden ilgili noktaya değinilmelidir.

g) Son zamanlarda adaylar sadece yararlandığı kaynakları gösteriyorlar. Oysa genel kaynakçada çalışma konusuyla ilgili tüm yayınlar gösterilmelidir. Yani okuyucu, tezi hazırlayanın, o konuyla ilgili olarak bildiği bir kitaptan haberdar olup olmadığını anlamalıdır.

h) Bunların dışında bir tez, mutlaka sonuç bölümünde bir tez, sav, düşünce ileri sürmelidir. Bunun da istisnası süreli yayın incelemeleridir. Burada aday uzun uzadıya bir yorum yapamaz.

6. *Sizin pek çok konuda yazularınız var. “Dekadanlık” meselesi üzerinde durmak istiyorum. Bu tartışmanın Türk edebiyatı açısından önemi nedir?*

Dekadanlık tartışmaları edebiyatımız açısından bir kazanımdır çünkü bu tartışmaya kadar yapılan tartışmalar genellikle kişiliğe dökülmüş ve sonuçlanmadan kapanmıştır. Dekadanlık ise Merhum Kenan Akyüz’ün ifadesiyle, Batılı edebiyat taraftarlarının uzun süredir verdiği mücadelenin Batı lehine sonuçlandığı bir tartışmadır. Ancak bu tartışma olmasaydı, edebiyatımız Batılılaşmayacak mıydı? Elbette Batılılaşacaktı. Servet-i Fünun

edebiyatıyla ilgili kaynaklarda da söylenildiği gibi bu kuşak, Batılı eserleri aslından okuyabilecek kadar yabancı dile hâkim, eğitilmiş kişilerdi. Bazı eserleri Beyoğlu’nda kitapçılarından bulup okuma imkânına da sahiptiler. Ancak kendilerinden önce yeni edebiyatı kendi istediği gibi yönlendirmeye çalışan ama dağınık olarak faaliyet gösteren bir edebiyat grubu vardı. İlla adlandırılmak istenirse bu kesim de Batılı bir edebiyat ortaya koyduğunu düşünen Ara-Nesil’di. Ama onlardan daha çok “tek kişilik dev ordu” diye niteleyebileceğim Ahmet Mithat Efendi ve damadı Muallim Naci edebiyat alanında otoriteydi. Özellikle Ahmet Mithat, damadını bu alanda selefi olarak görüyordu ama gençler *Mektep* dergisinde ve sonrasında *Servet-i Fünun*’da bu otoriteye karşı çıktılar. Fıtili ateşleyen edebiyat alanındaki hâkimiyetini kaybetme korkusuyla Ahmet Mithat Efendi’den geldi ve birçok yazarın karıştığı bir edebî tartışma başladı. Gençler öncelikle kendilerini eleştirenleri bilgilendirmek, sonra da kendilerine yöneltilen eleştirileri bu bilgiler çerçevesinde çürütmeye çalıştılar ve başardılar. Gerek eleştiri gerek edebî beğeni noktasında ileri sürdükleri yöntem ve isimlerle haklılıklarını kabul ettirdiler. Yukarıda da andığımız Baudelaire buna örnek olarak verilebilir.

7. Edebiyat ve psikolojinin ilişkisini sormak istiyorum. Özellikle bunu “çocukluk” bağlamında sormak istiyorum. Her şairin yazdıklarında bu bağlamı aramak doğru olur mu?

Fazıl Hüsnü Dağlarca şöyle diyor: “Çıkamaz çocukluğundan dışarı kimse” ... Kesinlikle aranmalıdır. Üstelik sadece çocukluk kelimesinin geçtiği yerlerde de değil. *Çocukluk ve Şiir* başlıklı kitabımda da madde madde işlediğim gibi ebeveynlerden oyuncuğa kadar çocuklukta insanı etkileyen her noktayı dikkate almalıyız. Zaten bu kitabı çocukluğu basit bir “geçmiş özlemi/nostalji”ye indirgeyen bakış açısına karşı kaleme aldım. Bir şablon oluştursun, başka sanatçılara da uygulanabilsin istedim. Gerçekten kitaptaki maddeleri başka bir sanatçıya uygularsanız ciddi sonuçlar elde edersiniz.

8. Yeni Türk edebiyatında –ki diğer edebiyat alanlarını da katabiliriz buna- teori ile pratiğin örtüşmediğini görüyoruz. Teorik okumaların edebî esere uygulanışı noktasında problemler görüyoruz. Yani teoriden pratiğe geçerken ip kopuyor. Sizce bunun nedeni nedir?

Bu güzel ve ciddi bir soru. Güzel çünkü bugünkü sıkıntılarımızdan birini oluşturuyor. Bir çevrimiçi konuşmamda da sorduğum bir soruyu hatırlatarak konuya girmek istiyorum: “Bugün edebiyatçıların kullandığı o teorik kitapları çevirterek yayımlayan yayınevi olmasaydı edebiyatçıların hali nice olurdu?”

Bu çevirilerde ele alınan teorik konular öyle kafelerde otururken yazarlarının aklına ansızın geliveren teoriler değil. Alanımızda faaliyet gösteren akademisyenlerin öncelikle bunu bilmesi gerekir. İkinci olarak bu tür eserler hüdayinâbit yani bir anda ortaya çıkan eserler değildir. Arkasında Antik Yunan’a kadar giden binlerce yıllık felsefe vardır. Yani demek istediğim, birbirinin üzerine inşa edilmiş böyle bir felsefe geleneğine dayalı olarak ortaya çıkmış bir teorik/kuramsal eseri alıp okumak hatta anlamak başlı başına ciddi bir işken çevirisinin bile doğru yapılp yapılmadığından emin olmadan oradan yararlanmaya kalkmak büyük cesaret işidir. Çünkü bizim gibi dili ile oynanan çok az ülke vardır dünyada. Bu yüzden de hangi kelime ve kavrama karşılık olarak çevirenin neyi kullandığı önemlidir. Yine, Türkçe ve felsefî olmayan bir kitaptan bile alıntı yaparken bağlamını göz ardı etmek akademik titizlikle uyuşmaz. Yani Batı kültürü içinde ortaya atılmış felsefî bir terimi, bugün bir eseri değerlendirirken kullanmak ve oradan sonuç üretmek sanıldığı kadar kolay değildir. Ancak gelin görün ki bağlamından koparılmış bir ifade veya terimin kolaylıkla kullanıldığını görüyoruz. Onlar için önemli olan, makalede yabancı bir kitaptan alıntı ve kendi savlarını desteklemiş olması. Uysa da uymasa da kullanıyorlar. Örneğin, Heidegger’in “*DaSein*” kavramını rahatlıkla kahvehanede oturan adam için kullanabiliyorlar. Büyük ölçekte onu da kapsar ama Heidegger bunun hangi bağlamda kullanmış, neyi amaçlamış kimsenin umurunda değil.

9. Edebiyat tarihi meselesi benim en çok dikkatimi çeken konular arasında. Yeni Türk edebiyatı alanında özellikle bunun sıkıntısını çekiyoruz. Burada tarihsel bilgiler vermek gereksiz olur fakat edebiyat tarihlerinin mahiyeti hakkında ne düşünüyorsunuz? Önerebileceğiniz bir edebiyat tarihi var mıdır?

Edebiyat Tarihi yazımı da aynı şekilde sorunlu bir alan. Hocalarımızın edebiyat tarihleri var ama sadece yazarlar ve eserleri hakkında ansiklopedik bilgi vermekten ibaret. Herhangi bir yargı yahut yoruma dayalı değil. O zaman da öteki edebiyat tarihlerinden farkı nedir, niçin yazıldı diye sormadan edemiyor insan. Hatta şairler için “kültürlü şair, kültürsüz şair” gibi nitelermeler interdisipliner anlamda büyük eksiklik ve güvensizlik oluşturuyor. Çünkü bir kültürün içine doğup o kültürün içinde kendine çarpanları işleyerek şair sıfatına ulaşır insan, kısacası kültürsüz insan olamaz.

İyi bir edebiyat tarihi yazabilmek için verilerin elinize doğru gelmesi lazım. Aksi takdirde yukarıda söylediğimiz gibi Mehmet Rauf’un Paul Bourget’in etkisinde kaldığını söylersiniz ve kendi kültürünüze ihanet etmiş olursunuz. İkinci örnek daha yakın zamanlardan. Yaşar Kemal’in *Teneke* adlı romanı. İlk yayımlandığından son yayımına kadar yayımlandığı her yayınevinde romanın kelimeleriyle oynanmış. Yani eski haline oranla daha sade, daha Öztürkçe kelimeler kullanılmış. Şimdi siz sadece bu roman bağlamında yahut büyük ölçekte Yaşar Kemal’in üslubu/biçemi konusunda nasıl kolaylıkla söz söyleyebilirsiniz? Bütün bu kitaplar görülmeli, tek tek kelimeler, oynamalar gözden geçirilmeli ki yazarın üslubu konusunda güvenilir bir yargıya varılabilsin. Daha sonra bu güvenilir bilgilere dayanarak yazar edebiyat tarihindeki yerini alabilir. Şimdiki edebiyat tarihleri, öğrencilere kitap satma amacıyla kaleme alındığından bu tür bir bilimsel endişeden uzak. Hatta son dönemlerde yayınevlerini tavlama için farklı üniversitelerden aynı alandaki 8-10 kişi bir araya gelerek edebiyat tarihi çıkarıyor. Her kişiyi bir bölümünü yazdığı kitap 10 farklı üniversitede okutulacağı için yayınevi de basıyor. Örneğin bunlardan birinde Mehmet Rauf’un *Servet-i Fünun* döneminden çok çok sonra yazdığı bir romanının *Servet-i Fünun* romanı kapsamında ele alındığını gördüm. Bunlar görmezden gelinse bile bu alandaki herkesin sorumlu olduğu ciddi problemlerdir. Öte yandan, bir yazar sadece ilk eserlerini yayımladığı dönemle mi anılmalıdır? Halit Ziya mesela ölümüne yakın bir zamana kadar yazı

yazdı. Onu Servet-i Fünuncu mu sayacağız. Bunlar ciddi edebiyat tarihi problemleri. Daha bunlara cevap bulunamadan edebiyat tarihi yazmaya kalkmak, yazmak iddialı bir iştir.

10. Sezai Karakoç, “Şair” şiirinde “Ve sen şairsin kelimeler ülkesindeki bilgi/ El salla fosfordan daha ışımsı bir umut/ Zeytinden daha yeşil bir muştu/ Daha sakın palmiyeden defneden/ Bir çağrıyla tükenmeyen” diyor. Sezai Karakoç yakın zamanda vefat etti. Sizce Sezai Karakoç’un Türk şiirindeki yeri nedir?

Sezai Karakoç merhum, ismi anket sayfalarında “büyük şair” diye geçiştirilemeyecek kadar önemli bir isim. Adı ilk kez II. Yeni ile duyuran ama yaşadığı sürece kendine özgü bir yöntemle gelenekten beslenerek ve bunu lirizmden kopmadan değişerek günümüze kadar getiren bir şiir çizgisine sahip usta bir şairdi.

Şairler gökyüzündeki yıldızlar gibidir. Her biri uzayda ayrı bir boşluğu doldurur ve kendine özgü değerleri barındırırlar. Bilimsel değerlendirme için zorunlu ve gerekli karşılaştırmalar dışında şairleri paskalya yumurtaları gibi birbirine tokuşturarak yerlerini belirleyemeyiz. Umarım bu söyleşide işaret ettiğimiz noktalara dikkat ederek sığ beğeni ve abartılardan uzak, şairi gerçek yerini belirleyecek bir çalışmaya imza atılır.

Kıymetli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederim hocam.

Rica ederim. Ben teşekkür ederim.